

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาววันวิสาข์ เอ็มชบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING KNOWLEDGE SHARING OF BASIC EDUCATION
SCHOOL TEACHERS IN BANGKOK METROPOLIS

MISS VANVISA AMESBUTR

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

491020

วันวิสาข์ เอษฐ์บุตร: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต กรุงเทพมหานคร: (FACTORS AFFECTING KNOWLEDGE SHARING OF BASIC EDUCATION SCHOOL TEACHERS IN BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา: ผศ.ดร. อวยพร เรืองตระกูล, 172 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ระดับการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร และประการที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 342 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และขั้นตอนที่ 2 เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายโดยใช้โปรแกรม SPSS และวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูมีการแบ่งปันความรู้ในระดับมาก โดยมีระดับพฤติกรรมกรรมการแบ่งปันความรู้โดยนัยสูงกว่าระดับพฤติกรรมกรรมการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน สำหรับประเด็นความรู้ที่ครูแบ่งปันกันมากที่สุดคือความรู้เกี่ยวกับความเป็นครู และประเด็นความรู้ที่ครูแบ่งปันกันน้อยที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

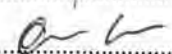
2. โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสังคม มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 17.83$, $df = 18$, $p = .47$, $GFI = .99$, $AGFI = .97$, $RMR = .02$) และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการแบ่งปันความรู้ได้ร้อยละ 49 โดยมีปัจจัยด้านสังคมเพียงปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และส่งผลโดยตรงในทางบวกต่อการแบ่งปันความรู้ของครู แสดงว่า การมีปฏิสัมพันธ์กัน และการร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานจะส่งผลให้การแบ่งปันความรู้ของครูภายในสถานศึกษาสูงขึ้น

ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....

สาขาวิชา วิจัยการศึกษา

ปีการศึกษา .. 2549.....

ลายมือชื่อนิสิต วันวิสาข์ เอษฐ์บุตร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

##4783734427: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: KNOWLEDGE SHARING/ CAUSAL MODEL

VANVISA AMESBUTR: FACTORS AFFECTING KNOWLEDGE SHARING OF BASIC EDUCATION SCHOOL TEACHERS IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR: ASST.PROF. AUYPORN RUENGTRAKUL, Ph.D., 172 pp.

The purposes of this research were (1) to analyze the knowledge sharing level and (2) to analyze the causal model of factors affecting knowledge sharing of basic education school teachers in Bangkok Metropolis. Sample was 342 basic education primary and secondary school teachers in Bangkok metropolis. The sample was stratified by school size and school-based curriculum. The research instrument was a questionnaire about knowledge sharing. SPSS program was performed to analyze descriptive statistics and LISREL program was performed to analyze factors affecting knowledge sharing.

The major finding were as follows:

1. The teachers shared knowledge in high level. Tacit knowledge sharing behavior was higher performance level than explicit knowledge sharing behavior. For basic knowledge of teachers, knowledge of teacher ethics was the highest knowledge sharing level and knowledge of ICT was the lowest knowledge sharing level.

2. The causal model consisted of organize personal and social factors was very well fitted with the empirical data ($\chi^2 = 17.83$, $df = 18$, $p = .47$, $GFI = .99$, $AGFI = .97$, $RMR = .02$). Factors of the model could explain variance of variable for knowledge sharing about 49 percent. Social factor was a single factor significantly affected on knowledge sharing of teachers at .01 level. Social factor was positive direct effect on knowledge sharing of teachers which social interaction and team work were increasing affect on knowledge sharing of basic education school teachers.

DepartmentEducational Research and Psychology..

Field of study..... Educational Research.....

Academic year ... 2006...

Student's signature Vanvisa Amesbutr

Advisor's signature Auyporn Ruengtrakul

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยเพราะความกรุณาอย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวยพร เรืองตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความรู้และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ และมีคุณค่ายิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้เสียสละเวลาชี้แนะและสั่งสอน เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องมากที่สุด ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวาณิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง ประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ที่ให้ความรู้และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.จิรัชมา วิเชียรปัญญา ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ ดร.บุญส่ง หาญพานิช ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ในเรื่องการจัดการความรู้ รวมถึงกำลังใจที่มอบให้ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา และอาจารย์ผู้คอยประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณรุ่นพี่และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในด้านวิชาการ รวมถึงกำลังใจที่มอบให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่มอบความรัก ความห่วงใย กำลังใจ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้.....	9
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	14
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้.....	25
ตอนที่ 4 มาตรฐานความรู้ของครู	32
ตอนที่ 5 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันความรู้	36
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	55
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย.....	59
ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	75
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร	78
ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร	87
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
สรุปผลการวิจัย	92
อภิปรายผลการวิจัย	94
ข้อเสนอแนะ	98
รายการอ้างอิง	88
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	98
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	100
ภาคผนวก ค ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	112
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านองค์กร	118
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านบุคคล	124
ภาคผนวก ฉ ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านสังคม	130
ภาคผนวก ช ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้านการแบ่งปันความรู้	136
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานคร	142
ประวัติผู้วิจัย	155

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	กระบวนการจัดการความรู้ตามแนวคิดของนักวิชาการ	21
2.2	มาตรฐานความรู้ สาระความรู้และสมรรถนะของครู	32
2.3	ตัวชี้ขวงการแบ่งปันความรู้และวิธีแก้ไข.....	36
2.4	ประเภทของอุปสรรคและอุปสรรคของการแบ่งปันความรู้ในองค์กร	37
2.5	ตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
3.1	จำนวนสถานศึกษาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	56
3.2	จำนวนและร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา	58
3.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	58
3.4	จำนวนข้อคำถามแสดงค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากการพิจารณาเครื่องมือ ของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวแปร	61
3.5	ค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม	62
3.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยด้านองค์กร.....	63
3.7	ค่าสถิติการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านองค์กร.....	64
3.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยด้านบุคคล.....	65
3.9	ค่าสถิติการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านบุคคล.....	66
3.10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยด้านสังคม	67
3.11	ค่าสถิติการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของปัจจัยด้านสังคม	68
3.12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรการแบ่งปันความรู้	69
3.13	ค่าสถิติการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของการแบ่งปันความรู้	69
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างครู จำแนกตามภูมิภาค.....	75
4.2	ค่าสถิติพื้นฐานของระดับความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการแบ่งปันความรู้ของครู	77
4.3	ค่าสถิติพื้นฐานของระดับการแบ่งปันความรู้ของครู	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของระดับการแบ่งปันความรู้ของครูในประเด็นความรู้ต่าง ๆ	79
4.5	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยด้านองค์กร	81
4.6	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยด้านบุคคล	84
4.7	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยด้านสังคม	85
4.8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ของตัวแปร	87
4.9	ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปรใน โมเดลปัจจัยที่ส่งผลต่อ การแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษา	88

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2.1	ปิรามิดแสดงลำดับชั้นของความรู้.....	10
2.2	ภูเขาน้ำแข็งเปรียบเทียบความรู้โดยนัยและความรู้ที่ชัดเจน.....	12
2.3	กระบวนการเปลี่ยนความรู้ในเกลียวความรู้.....	13
2.4	องค์ประกอบของการจัดการความรู้.....	20
2.5	กระบวนการจัดการความรู้.....	22
2.6	กรอบความคิดของการวิจัย.....	53
3.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	54
3.2	โมเดลการวัดปัจจัยด้านองค์กรจากผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง.....	64
3.3	โมเดลการวัดปัจจัยด้านบุคคลจากผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง.....	66
3.4	โมเดลการวัดปัจจัยด้านสังคมจากผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง.....	68
3.5	โมเดลการวัดการแบ่งปันความรู้จากผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง.....	70
4.1	โมเดลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้ของครูในสถานศึกษา.....	88